

GLOSSARI DE TERMINOLOGIA ESPELEOLÒGICA I CÀRSTICA

per Miquel TRIAS
de l'Speleo Club Mallorca

Abstract

A glossary of terms used in the karst literature in catalan language is presented. Geological and geographical terms often found in speleological studies are included.

Résumé

Nous présentons un vocabulaire catalan de karstologie et de spéléologie physique. On a inclus aussi beaucoup de termes géographiques d'usage fréquent dans les écrits spéléologiques.

Introducció

Amb aquest glossari hem volgut fer un recull el més complet possible de mots relacionats amb l'espeleologia física i amb la carstologia, estenent-nos fins i tot en termes de caràcter geològic general d'ús freqüent en els treballs espeleològics.

El destinatari principal del nostre treball és l'espeleòleg mitjà qui de vegades, té dificultats en la comprensió del sentit precís d'una paraula en un escrit científic, i que eventualment se trobaria encoratjat a publicar qualche treball, si tengués a l'abast un vocabulari que li facilités la feina. Amb aquesta idea al cap hem inclòs tot un seguit de paraules geològiques i àdhuc geogràfiques que trobam sovint en els escrits sobre el Carst, enc que de vegades només a la toponímia i a la localització, ja que els lèxics sobre aquesta matèria en català no són bons de trobar.

Hem posat tots els termes populars referits a formes càrstiques que hem pogut trobar, en alguns casos concretant el seu ús; d'aquesta manera, per exemple, *gorg* s'assimila en la seva accepció espeleològica plenament a la coneguda *gour*, ja que això darrer és la corrupció en voler-la escriure en francès de la paraula occitana *gorg* que coincideix plenament en forma i significat amb la nostra (BRUN, 1977). Hi ha també, naturalment els neologismes d'ús habitual i les paraules estrangeres d'abast internacional que no tenen una equivalència

clara en català. No hem cregut necessari fer cap distinció entre paraules d'origen popular i cult, perquè consideram que dins un text científic totes hi poden tenir cabuda en el mateix pla.

La majoria de les definicions han estat agafades directament de les obres citades a la bibliografia, no hem indicat, emperò de quina obra concreta s'ha agafat cada terme; els diccionaris generals, llevat de l'Alcover-Moll no han estat citats.

Glossari

- abisament** (m): Forat que comunica una cova amb l'exterior, produït per esfondrament del seu sòtil. Dolina d'esfondrament.
- abisme** (m): Avenc, timba, etc. de molta fondària.
- abrasió** (m): Erosió produïda per l'acció mecànica de la mar.
- aigumoll** (m): Àrea en la que predominen els sòls inundats d'una manera més o menys permanent.
- aiguavés** (m): Vessant.
- aflorent** (m): La part d'una formació geològica que guaita a la superfície per efecte de l'erosió o dels fenòmens tectònics.
- agressiva** (adj f): Dit de l'aigua capaç de dissoldre les calcàries i altres roques i per tant d'excavar coves.
- allau** (m): Caiguda simultània de moltes pedres.
- al·lòcton** (adj): Extern al medi que estudiam, en aquest cas de fora de les cavernes.

al·livió (m): Sediments transportats i dipositats per les aigües corrents.

anastomosis (f pl): Xerxa de canalets excavats a la volta d'una galeria

anticlinal (m): Plec d'uns estrats que té la part exterior convexa.

aqüífer (m): Conjunt d'aigua que embeu un terreny.

aragonita (f): Carbonat càlcic cristal·litzat en el sistema ortorròmbic.

arena (f): Roca sedimentària, incoherent, de partícules compreses entre 2 i 1/16 mm de diàmetre.

argila (f): Roca terrosa de gra molt fi, per davall de 0,002 mm de diàmetre.

arrasament (m): Procés erosiú sofert per un relleu fins a la seva desaparició, tot formant-se una superfície d'erosió (plana, planell).

arrossegall (m): Rosseguera.

artiga (f): Rota.

autòcton (adj): Propi del lloc que estudiam, en espeleologia no vengut de l'exterior.

avenc (m i f): Caverna que comunica amb l'exterior per un passatge de parets verticals o pròximes a la vertical, i que té la dimensió vertical major que l'horitzontal.

avencar, envencar (v): Perdrer-se l'aigua per forats subterranis.

baixest (m): Lloc enclotat. Terreny inclinat.

balma, bauma (f): Cavitat molt oberta i de poca fondària situada davall d'una timba. Penyal en extraplom.

bandera (f): Concreció al sostre d'una caverna en forma de cortina plegada verticalment; la seva llargada sol ésser important davallant per les parets, mentre que la seva gruixa no sol passar d'uns pocs centímetres.

barranc (m): Torrentera fonda entre roques i timbes.

bassa (f): Lloc enclotat on l'aigua s'hi arreplega naturalment. Construcció artificial amb la mateixa finalitat.

bioespeleologia (f): Estudi de la vida a les cavernes.

bloc (m): Roca de grans dimensions despresa del sostre d'una caverna.

boca (f): Lloc de comunicació d'una caverna amb l'exterior.

bòfia (f): Clot en forma d'embut format en disoldrer-se els materials del subsòl, dolina.

botrioïdal (adj): Dit de les concrecions parietals en forma de grans.

brescada (adj f): Dit de la roca que presenta forats.

bretxa (f): Roca clàstica, formada per elements de grandària superior als 2 mm, fragmentats i cantelluts, cimentats en una matriu més fina per carbonats, llims, etc.

brèvol (adj): Dit d'un material que se descompon fàcilment en tocar-lo.

bufador (m): Forat petit que per comunicar amb una cavitat d'un cert volum, hi surt aire.

cabal (m): Quantitat d'aigua que passa en un punt determinat d'una corrent; és expressat en metres cúbics per segon.

cabussament (m): Incl·inació d'un pla de discontinuïtat dins una massa rocosa: junt, fractura etc.

cala (f): Entrada que fa la mar a terra, envaint una de-

pressió o una vall fluvial, per efecte d'una transgressió o per un efecte tectònic.

calcarenita (f): Roca formada per grans calcaris entre 1/16 i 2 mm de diàmetre.

calcari (adj): Dit de la roca o terreny que contenen calcita o calcàries.

calcària (f): Roca formada fonamentalment per carbonat càlcic.

calcita (m): Mineral compost per carbonat càlcic cristal·litzat en el sistema romboèdric.

calcita flotant o surant (f): Concreció en forma de fina capa que sura a la superfície de les aigües subterranies in·mòvils.

cambra (f): Part d'una cova, de dimensions més reduïdes que una sala.

canal de volta (m): Solc a la volta d'una galeria originat per l'aigua que s'escola per damunt un reblit d'argila.

canyó (m): Vall càrstica de notable fondària.

caramell (m): Concreció axial, estalactita.

càrstic (adj): Relatiu al Carst (v. Karst).

carstificable (adj): Propietat d'aquelles roques que poden sofrir procesos de carstificació.

carstificació (f): Procés pel qual s'engendren les formes càrstiques, tant superficials com subterranies.

carstologia (f): Estudi del Carst.

caverna (f): Nom genèric que s'aplica a totes les cavitats naturals del calcari que tenguin una certa magnitud, i que no siguin formes superficials.

cavernícola (adj): Pertanyent o relatiu a les cavernes.

cavitat (f): Buit dins una roca. Caverna.

cavitat tectònica (f): Buit format a la roca bàsicament per procesos mecànics amb poca o nul·la intervenció de la dissolució.

cavorca (f): Caverna.

cingle (m): Espadat. Replà entre dues timbes superposades.

claper (m): Munt de pedres. Terreny molt pedregós.

clàstic (adj): Relatiu a les formes creades per desprendiments de la roca encaixant a les parets i sòtil de les cavernes.

clivell (m): Crull.

clot (m): Buit de poca fondària a una superfície. Dolina.

coalescència (f): Unió dels diferents brancals d'un sistema de canals o solcs.

cocó (m): Clot natural a una roca on s'hi diposita aigua. Com a forma càrstica un cocó és un clot format per dissolució, caracteritzat generalment per tenir el cul pla i les parets fent balma.

còdol (m): Pedra enrodonida per l'acció mecànica de l'aigua. A Menorca, pedra en sentit general.

colada (f): Concreció que cobreix les parets d'una caverna.

col·flori (f): Nom vulgar donat a unes concrecions subaquàtiques formades per una massa compacte de cristalls grossos densament apilotats.

col·lector (m): Galeria que replega aigua d'una xerxa de conductes.

colmatació (f): Acumulació de materials dins una cavitat fins a omplir-la completament.

columna (f): Concreció axial formada per la unió de l'estalactita i l'estalagmita originades pel mateix degotís.

coma (f): Depressió més o menys pregonada en el terreny de magnitud quilomètrica, poljè.

complex (m): Sistema.

concreció (f): Dipòsit en forma cristal·lina de les substàncies que l'aigua porta dissoltes. S'aplica a tota mena de formacions de calcita de les cavernes, com ara estalactites i estalagmites.

con d'enderrocs (m): Acumulació en forma cònica de materials rocosos, generalment al peu d'una entrada o a un eixamplament.

conducte (m): Passatge excavat per una massa d'aigua circulant.

congost (m): Estret.

corrosió (f): Dissolució de la roca per l'acció de l'aigua carregada d'anhidrid carbònic.

cota (f): Distància d'un punt a un pla horitzontal de referència. Fondària d'un punt d'una cavitat.

cova (f): Caverna horitzontal, o amb una clara dominant de la dimensió horitzontal sobre la vertical.

coval (m): Cova.

covarxa (f), **covarxo** (m), **covatxo** (m), **covatxol** (m): Cova molt petita.

cover (adj): Pertanyent o relatiu a les coves. Individu amb afeció a visitar cavitats no habilitades, sense tenir emperò, tècnica ni coneixements científics.

cristall (m): Matèria amb els àtoms disposats de manera que resulta una forma geomètrica definida.

crull (m): Fissura, discontinuïtat a una roca produïda per tensions mecàniques.

cúpula (f): Buit al sòtil d'una caverna, la seva forma és esferoïdal i la seva mida és variable dins una escala decimètrica.

descalcificació (m): Desaparició de la calcita d'una roca, deixant un residu no calcari.

deu (f): Font.

diàclasi (f): Clivell dins la roca sense desplaçament relatiu de les parts resultants. Passatge estret i molt alt.

dolina (f): Depressió tancada de forma circular o ovalada i de poca fondària relativa, la seva magnitud oscil·la entre una desena de metres i un quilòmetre; per la seva formació se poden classificar en *dolines de dissolució* i *dolines d'esfondrament*, aquestes darreres són antigues coves.

dolomia (f): Roca sedimentària carbonatada que conté més d'un 50 % de carbonat magnèsic (dolomita).

drenatge (m): Procés d'evacuació de l'aigua. Lloc per on se perd l'aigua.

duna (f): Munt d'arena transportada pel vent.

embà (m): Paret prima que separa dues cambres o àmbits dins una caverna.

embut (m): Engolidor de forma cònica i conducte inferior impracticable. Qualsevol pou de forma cònica.

empremta de corrent (f): Gubiada.

encletxa, escletxa (f): Clivell.

enderrocs (m pl): Roques despreses del sostre d'una caverna.

endocàrstic (adj): Pertanyent a l'interior d'un massís càrstic.

endorreic (adj): Dit de les zones que no donen sortida a les seves aigües; aquestes se filtren al subsòl pels punts més deprimits.

endorreisme (m.): Fenomen que se dona a les zones endorreiques.

enfony (m): Cambreta sense continuació oberta a una sala més important.

engolidor (m): Lloc per on penetren en el terreny les aigües arreplegades superficialment.

epicàrstic (adj): Relatiu a la zona superior del Carst.

epigeu (adj): Referent a la superfície, superficial.

epirogènesi (f): Moviment vertical de l'escorxa terrestre.

esbaldrec (m): Caiguda de roques d'una timba o paret.

esllavissada (f): Escorriment de materials d'una timba.

espadat (m): Timba.

espeleogènesi (f): Formació de les cavernes.

espeleòleg (adj): Persona que estudia les cavernes.

espeleologia (f): Estudi de les cavernes; *espeleologia física*: Geoespeleologia.

espeleotema (m): Terme general per designar qualsevol formació litoquímica a les cavernes, pot ésser sinònim de concreció.

espelunca (f): Cova.

espluga (f): Cova.

esquei (m): Crull. Massa rocosa clivellada.

esquerda (f): Fissura.

esquetjar (m): Formes superficials produïdes per corrosió de la roca carstificable: regates, solcs, forats, etc; lapiaz.

estalactita (f): Concreció que penja del sòtil d'una caverna, la seva forma és cilíndrica o cònica i presenta un canal axial d'alimentació.

estalagmita (f): Concreció que s'aixeca del pis d'una caverna, formada per l'aigua que degota del sòtil.

estratificació (f): Disposició de les roques sedimentàries en sostres o capes successius.

estret (m): Pas estret i fondo d'un riu o torrent entre muntanyes.

estructural (adj): Referent a la disposició general de les masses rocoses; les característiques estructurals venen determinades pels processos de deformació: plegament, fracturació, etc.

excèntrica (f): Concreció allargassada que presenta una forma aberrant, aparentment sense estar influïda per la gravetat.

exocàrstic (adj): Pertanyent a la superfície d'un massís càrstic.

falla (f): Fractura d'un paquet rocós acompanyada d'un moviment relatiu dels dos compartiments així determinats.

feixa (f): Marjada.

finestra (f): Obertura alta a la paret d'un pou o d'una sala, que comunica a una cambra adjunta.

fissura (f): Esquerda, clivell.

fistulosa (f): Estalactita en fase inicial, del diàmetre d'una gota d'aigua.

flanc (m): Part d'un plec que queda a un costat de l'eix.

Flandià (m): Període geològic caracteritzat per l'apujada del nivell marí posterior a la darrera glaciació, ara fa de 7 a 3 mil anys.

foia (f): Clotada entre muntanyes.

font (f): Lloc per on tornen a l'exterior les aigües que han circulat dins el terreny.

foranca (f): Cova de poca fondària.

formació (f): Concreció.

fou (f): Barranc estret.

fractura (f): Solució de continuïtat a la massa rocosa produïda per un moviment.

freàtic (adj): Referent a la zona anegada del Carst (zona freàtica).

freu (m): Estret entre muntanyes.

galeria (f): Passatge dins una caverna, aproximadament horitzontal i molt més llarg que ample.

garrotxa (f): Terreny desigual, trencat i de mala petja.

gatera (f): Galeria estreta de secció rodona.

geoda (f): Roca buida, originalment una cavitat en el material encaixant, folrada interiorment de cristalls.

geoespeleologia (f): Estudi de les caveres com a fenomen geològic, prescindint de tots els aspectes aliens a aquesta ciència, com poden esser els biològics, arqueològics, etc.

geomorfologia (f): Estudi de les formes de la superfície terrestre.

glacioeustàtic (adj): Referent als processos d'oscil·lació del nivell de la mar provocada per la fusió i congelació de l'aigua a les zones polars.

gola (f): Passatge d'entrada a una caverna.

gorg (m): Fondal d'un torrent, marmita de gegant. Concreció en forma de resclosa a una corrent d'aigua.

gorja (f): Estret.

gour (m): Gorg.

grallera (f): Caverna grossa on hi fan el niu les gralles; avenc.

grava (f): Roca sedimentària incoherent, constituïda per elements rocosos o cairells d'un diàmetre superior als 2 cm.

greny (m): Terreny punxegut i desigual.

gruta (f): Cova natural o artificial.

guano (m): Acumulació d'excrements d'animals voladors; a les coves, de rates pinyades.

gubiada (f): Clot a la roca allargat i asimètric seguint el seu eix major, les gubiades se presenten agrupades a les parets, sòtil i pis de les cavitats per on hi circula o hi ha circulat aigua turbulenta.

guix (m): Sulfat càlcic hidratat, de vegades se presenta en forma de concrecions molt fines de formes regnyolades.

habilitada (adj f): Dit de la caverna arreglada per esser visitada pel públic.

hidrologia (f): Estudi de la circulació de les aigües en el terreny.

hipogeu (adj): Pertanyent al domini cavernícola per oposició a epigeu (exterior), subterrani.

Holocè (m): Segona època del Quaternari, correspon als darrers 15.000 anys d'història geològica.

hum (m): Turó residual a una depressió càrstica.

impracticable (adj): Dit d'un passatge per on no hi pot passar un home.

incrustant (adj f): Dit de l'aigua sobresaturada que pot dipositar materials calcaris.

junt o junta d'estratificació (m i f): Solució de continuïtat entre dos estrats superposats.

Juràssic (m): Segon període de l'era Secundària, comprès entre els -195 i els -141 milions d'anys.

kamenitza (f): Cocó.

Karst o Carst (m): Regió d'Eslovènia, Iugoslàvia, on primer s'estudiaren els fenòmens de corrosió de les calcàries; el nom s'aplica a qualsevol terreny on es donen aquests fenòmens.

laminador (m): Passatge horitzontal ample però molt baix.

lapiaz (m): Esquetjar.

litogènesi (f): Procés de formació de dipòsits per precipitació del carbonat dissolt a l'aigua que circula per les caveres.

litoquímic (adj): Referent al procés de formació de roques per dipòsits d'origen químic, en espeleologia se refereix a les concrecions.

llac (m): Acumulació d'aigua situada a una zona depri-mida d'una caverna; se poden classificar en *llacs lluvials*, on una corrent d'aigua dolça s'hi remansa i *llacs glacioeustàtics*, invasió d'una zona enclotada per l'aigua freàtica salobrosa en equilibri amb la mar, que embeu tot el terreny.

llim (m): Roca sedimentària incoherent, formada per partícules entre 1/16 i 1/256 mm de diàmetre; està compresa entre l'arena i l'argila.

llisar (m): Superfície rocosa llisa de molta extensió.

macarró (m): Fistulosa.

marbre (m): Calcita de cova aprofitada comercialment en decoració.

marès (m): Roca formada per arena consolidada, generalment d'edat quaternària; *marès blanc* és la calcarinita miocènica.

marga (f): Roca sedimentària que conté d'un 35 a un 65 % d'argila i un percentatge important de carbonat de calci.

marjada (f): Replà per al conreu construït omplint de terra l'espai entre un terreny rost i una paret seca.

marjal (m i f): Terreny aigualós.

marmita de gegant (f): Excavació subcilíndrica en el llit d'un curs d'aigua; gorg fondo d'un torrent.

massís (m): Terme aplicat en carstologia a qualsevol terreny elevat on hi pot haver circulació càrstica.

meandre (m): Conduïte alt, estret i de traçat sinuós en planta.

Messinià (m): Període del Miocè, caracteritzat per una forta regressió que quasi va eixugar la Mediterrània, cosa que permeté l'emigració dels avantpassats de la fauna endèmica de les Balears; se situa entre els -7 i els -6 milions d'anys.

microgorg (m): Gorg de petita mida; normalment es presenten agrupats folrant colades i pisos estalagmítics.

Miocè (m): Època del Terciari superior compresa entre l'Oligocè i el Pliocè; està situat entre -5 i -22,5 milions d'anys.

mondmilch (m): Dipòsit plàstic d'aspecte lletós que podem trobar revestint les parets de les caveres.

morfogènic (adj): Referent a la *morfogènesi*, procés de creació de les diferents formes subterrànies.

morfologia (f): Estudi de les formes.

nínxol (m): Buit enfilat a les parets d'una cova o avenc.

nivell de base (m): Nivell del punt més baix de la circulació hídrica dins una xerxa càrstica; el nivell de base general és la mar.

obaga (f): Part orientada al Nord d'una muntanya.
ònix (m): Calcita de cova que s'aprofita per un ús decoratiu.
orogènesi (f): Conjunt dels processos de formació de les muntanyes.
ossífer (adj): Que conté ossos.

païda (f): Procés de compactació natural dels sediments pel seu propi pes.
paladar (m): Volta d'una cova, especialment a la part propera a la boca.
paleo- : Preposició que indica antiguetat.
palet (m): Còdol.
parietal (adj): Relatiu a les parets.
passatge (m): Obertura de comunicació entre dues zones d'una cavitat.
pedra (f): Matèria mineral dura que forma les roques. Fragment de roca. *Pedra viva*, calcària compacta; *pedra de Santanyi*, calcarenita tortoniana.
pedrissa (f): Rosseguera de pedra menuda.
pendant o **penjant** (m): Protuberància de la roca encaixant al sòtil d'una caverna, se solen presentar aggrupats separats per anastomosis.
pendent (m): Angle que forma el pla d'un estrat amb l'horitzontal.
pendís (m): Coster, terreny que fa baixada.
penyal (m): Roca esquerpa de dimensions considerables. Timba.
penya-segat (m): Timba a la línia de la costa.
pèrdua (f): Desaparició davall terra d'un curs d'aigua.
permeable (adj): Que deixa infiltrar l'aigua amb facilitat.
piezomètric (adj): Referent a la superfície teòrica de l'aigua que embeu un terreny.
pinacle (m): Rella.
pisolita (f): Concreció esferoïdal formada pel dipòsit de nombroses pel·lícules concèntriques envoltant un nucli de qualsevol matèria, se presenten lliures en el pis de les cavernes i la seva mida és aproximadament la d'una perla.
pla (m): Regió plana i horitzontal que sovint és una forma càrstica.
planell (m): Altiplà de petites dimensions.
plegament (m): Deformació dels estrats.
Pleistocè (m): Primera època del Quaternari que va de -1,8 milions a -10.000 d'anys, està caracteritzat per les edats glacials i per l'aparició de l'home.
Pliocè (m): Època del Terciari superior entre el Miocè i el Pleistocè, se situa entre -5 i -1,8 milions d'anys.
poljè (m): Depressió càrstica tancada de magnitud quilomètrica, té el fons sovint cobert de sediments argilosos i les parets esquerpes.
ponor (m): Terme eslovè que s'aplica al Karst a un engorgament o a una pèrdua d'un curs superficial d'aigua.
pou (m): Passatge vertical amb l'accés per dalt.
pregon (adj): Fondo.
pseudocarst (m): Regió que presenta formes anàlogues a les del Carst, però dins roques no carstificables.
pseudogaleria (f): Sortint allargassat d'una sala que recorda la forma d'una galeria.
pudinga (f): Conglomerat de còdols.
puig (m): Muntanya aguda.
pujol (m): Turó.

Quaternari (m): Darrer període de la història geològica que inclou els temps actuals, se subdivideix en dues èpoques: Pleistocè i Holocè; el seu inici se situa entre -2 i -1,5 milions d'anys.

raiguer (m): La part més baixa d'una muntanya, on comença la pujada.
rascler (m): Esquetjar.
reblir (v): Omplir-se un buit amb material d'al·livi.
reclau (m): Pedra que surt de la línia o de la superfície normal d'un camí o carrer.
reconstructiu (adj): Referent a la formació de dipòsits li-toquímics per precipitació del carbonat càlcic dissolt.
regalimar (v): Vessar un líquid fent filets.
regata de corrosió (f): Solc anivellat a les parets d'una caverna format durant una perllongada estabilització de nivell d'una aigua agressiva.
regressió (f): Baixada del nivell de la mar, que fa que aquesta s'enretiri, descobrint terres abans sotaigüades.
rellà (f): Roca destacada dins un esquetjar, la seva mida és d'ordre mètric i la seva forma és punxeguda amb canals verticals als costats i amb carenes molt tallants.
rellar (m): Conjunt extens de relles.
relleix (m): Replà.
replà (m): Escaló pla en mig d'una vertical.
riu (m): Curs d'aigua dins un conducte càrstic.
roca (f): Tot tipus de material que forma l'escorça terrestre. Massa pètria destacada de la superfície del terreny, penya.
roquissar (m): Lloc abundant de roques.
rosseguera (f): Vessant molt rost recobert de pedregam caigut d'una timba; lloc rost ple de pedres movedisses; con d'enderrocs.
rost (m i adj): Terreny pendent. Inclinaçió d'una superfície. Que fa pendent.
rota (f): Tros de terra que era bosc o garriga i que ha estat sembrat.

sal de llop, de moro (f): Calcita cristal·litzada.
sala (f): Cambra de grans dimensions a una caverna, major en tot cas, que els passatges que li donen accés.
salmenc (adj): Salobros.
salobros (adj): Ric en sal, intermedi entre l'aigua de mar i l'aigua dolça.
saunyar (v): Passar un líquid a través de les encletxes d'allò que el conté.
sifó (m): Zona d'una galeria en què aquesta queda anegada fins al sòtil.
sinclinal (m): Plec d'uns estrats que té la part exterior concava.
sistema (m): Conjunt de cavernes intercomunicades, cada una de les quals té una o més entrades.
sobam (m): Reclau gros, roca que mig surt de terra dins un camp.
sobreexidor (m): Canal superior de drenatge d'un sistema càrstic.
sòl (m): Superfície del terreny. Formació superficial resultat de la transformació de les roques.
solana (f): Part d'un relleu que està orientada al Sud.
solell (m): Solana.

solifluxió (f.): Escorriment d'una massa de materials per avall d'un rost.

som (adj): De poca fondària, dit especialment de les aigües.

sorgència (f): Font, punt en que una aigua subterrània surt a la superfície del terreny.

sorra (f): Arena.

sot (m): Clot.

soterrani (m): Cambra artificial subterrània.

subactual (adj): Dit dels temps històrics, molt propers a nosaltres.

subsidiència (f): Baixada de la superfície del terreny deguda a buidar-se per davall a causa de la dissolució de la roca.

subsòl (m): Part del terreny que queda per sota el sòl.

substrat (m): Complex de roques que serveixen de suport a unes altres de més modernes.

subterrani (adj): Que està per davall de la superfície del terreny.

tabular (adj): Dit de les roques que se presenten en estrats horitzontals.

talús (m): Terreny en pendent moderat o fort.

tàlveg (m): Fons del vall per on circula una corrent d'aigua.

tartera (f): Rosseguera.

tectònic (adj): Referent al plegament i a les deformacions de l'escorxa terrestre.

tenassa (f): Replà horitzontal al costat d'una superfície hídrica, s'ha format per l'aigua, ja sigui per l'excavació lateral d'una corrent fluvial o per un dipòsit litoquímic a la superfície d'un llac.

terra rossa (f): Sòl vermell-bru que se troba a les zones càrstiques, call vermell.

timba (f): Tall abrupte en el terreny, vertical o pròxim a la vertical.

tirrènic (adj): Propi de l'espai comprès entre les Illes Balears i la Península Italiana.

topografia (f): Representació del terreny; plànol d'una cavitat.

torrent (m): Curs d'aigua temporal.

tosca (f): Dipòsit calcari format a l'exterior.

tossa (f): Muntanya massisa i poc aguda.

tossal (m): Tossa.

transgressió (f): Invasió de la terra per la mar provocada per una pujada relativa del nivell marí.

troglobi (adj): Organisme adaptat totalment a la vida subterrània.

troglodita (adj): Habitant de les cavernes.

troglofil (adj): Organisme que se pot trobar davall terra; però que fa part de la seva vida a l'exterior.

trogloxen (adj): Organisme exterior que entra accidentalment a les coves.

turó (m): Muntanya rodona de poca elevació.

ullal (m): Forat per on hi brolla aigua subterrània.

uvala (f): Depressió càrstica formada per coalescència de diverses dolines.

vadós (adj): Propi de la zona no saturada d'aigua del Carst (zona vadosa).

varvat (adj): Dit dels sediments formats per capes alternades clares i fosques (*varves*), dipositades en un medi aquàtic inmovil.

vessant (f): Terreny pendent, especialment el que correspon a un coster d'una muntanya.

vessunyar (v): Vessar en poca quantitat.

xaragall (m): Regueró que forma l'aigua a un terreny inclinat en circular-hi.

xemeneia (f): Passatge vertical amb l'accés per davall.

xerxa (f): Conjunt de conductes i clivells per on hi circulen les aigües subterrànies.

zenital (adj): Relatiu al sostre d'una caverna.

Bibliografia

- ALCOVER, A. M. i MOLL, F. de B. (1971): *Diccionari Català-Valencià-Balear*. Editorial Moll, Ciutat de Mallorca (Segona Edició).
- BRUN, J. F. (1977): «Langues régionales en toponymie spéléologique, le cas de l'occitan». *Spelunca*, n.º 3: 109-112. Fédération Française de Spéléologie. Paris.
- ESCOLA CATALANA D'ESPELEOLOGIA (1983): *Vocabulari bàsic de tecnologia i material de l'exploració subterrània*. E. C. E. Barcelona.
- FULLANA, M. (1980): *Diccionari de l'art i dels oficis de la construcció*. Editorial Moll. Ciutat de Mallorca.
- GÈZE, B. (1973): «Lexique des termes françaises de spéléologie physique et de karstologie» *Annales de spéléologie* Tome 28-Fascicle 1: 1-20. Paris.
- INGLÈS, M. i ROSELL, L. (1981): *Vocabulari de Geologia*. Institució Catalana d'Història Natural. Barcelona.
- MONROE, W. H. (1970): *A glossary of karst terminology*. U. S. Department of the Interior, Geological Survey. Washington.
- RIBA, O et alia (1976): *Geografia física dels Països Catalans*. Ketres Editora. Barcelona.